

TURİZM: BARIŞ ENDÜSTRİSİ(*)

1988 yılında 400 milyondan daha fazla sayıda insan uluslararası turizme katılmıştır. Dünya genelinde dışsattım yoluyla elde edilen gelirlerin % 6'sı turizm yoluyla sağlanmaktadır; bunun yanında, hizmetler sektöründeki harcamaların % 25'i turizm amacıyla yapılmaktadır. Ayrıca, ulusal ve uluslararası turizm harcamaları birlikte düşünüldüğünde, turizm, bir yılda dünya gayri safi hasılatının % 10-12 gibi bir oranı oluşturmaktadır; bunun parasal anlamı 2 trilyon ABD Doları'dır.

Turizm, son otuz yılın en istikrarlı büyüyen endüstrilerinden biridir. Turizmin şimdiye değin gösterdiği gelişimi, geleceğinin umut verici olacağını göstermektedir; toplumsal ve siyasal gelişmeler turizmde görülen talep artışlarının süreceğine işaret etmektedir. Ayrıca, gitikçe ucuzlayan havayolu ulaşımı da turizmin geleceği için bir başka olumlu unsurdur. Birçok ülke yeni istihdam alanları yaratmak, ekonomik yatırımları çeşitlendirmek ve ödemeler dengesine katkıda bulunmak amaçlarıyla; hem ulusal hem de uluslararası turizmi teşvik edici kararlar almaktadırlar.

Tüm dünya ülkelerinde ve özellikle gelişmekte olan ülkelerde ödemeler dengesine yaptığı olumlu katkının etkinliğiyle turizmin ekonomik yönü sürekli ön plandadır. Ekonomik yönü, turizmin boyutlarından yalnızca biridir; turizmin belki de ekonomik anlamından daha önemli başka boyutları bulunmaktadır. Toplumların birbirlerini anlamalarını kolaylaştırmak ve farklı kültürlere üye insanlar arasında güven ortamı yaratılmasına katkıda bulunmak, turizmin boyutlarından yalnızca biridir. Başka bir deyişle, turizm "**Dünya Barışı**"nın oluşmasına katkıda bulunan bir endüstridir; bu yeni endüstri, dünya barışı ve toplumların refahına doğru geliştirilen ilişkilerin kurucusudur.

BARIŞ KAVRAMI

Barış terimi genel olarak "*Savaşsızlık*" anlamında kullanılır. Dünyamız son genel savaşı 1939-1945 yılları arasında

Nazmi KOZAK

H.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü
İşletme Anabilim Dalı Turizm İşletmeciliği Yüksek
Lisans Programı Öğrencisi

(*) Bu yazının hazırlanmasında, 23-27 Ekim 1988 tarihleri arasında Kanada'nın Vancour kentinde düzenlenen "**First Global Conference: Tourism; A Vital Force For Tourism**" konferansında Louis J. D'Amore tarafından sunulan "*Tourism-The World's Peace Industry*" adlı bildirdiden geniş oranda yararlanılmıştır.

yaşamış; ve o günden bugüne dünyanın büyük bir kısmı barış içinde yaşamış ve yaşamaktadır. Ama, barışı yaşayan bu ülkeler yanında savaşı yaşayan ülkeler az değildir.

İnsanlığımıza yöneltilen bu şiddetin ötesinde, insan yaşamı için pek gerekli doğal dengeyi, günden güne ve çok hızlı bir şekilde yok ediyoruz; her yıl 11 milyon hektardan fazla orman alanı yok edilmekte; her otuz yılda, bir Hindistan büyüklüğünde bir alan çöl haline getirilmekte...

Birleşmiş Milletler'in "**Barış Yılı**" olarak ilân ettiği 1986 yılında, dünyanın değişik bölgelerinde 36 savaşta 4 milyon insan yaşamını yitirmiştir.

Silah üretimi çok büyük boyutlara varmıştır; günümüzde dünyada 41'den daha fazla sayıda ülke ya silah üretimini doğrudan yapmak ya da silah üretimini desteklemek biçiminde olmak üzere konuyla ilgili bulunmaktadır. Sekiz yıl süren Irak-İran Savaşı'na, başladığı 1980 yılından başlayarak İran'a ya da Irak'a olmak üzere toplam 53 ülke silah satmıştır.

Barış araştırmacılarının önceki yıllarda yaptığı araştırmalara göre, dünya nüfusu 1987 yılı yaz aylarında 5 milyara ulaşmıştır. Bu nüfusun, üçte bire yakın bir bölümü yoksulluk sınırında yaşıyor(Dünya nüfusunun bir bölümü halâ bu yüzyılın başında üretim tekniklerini kullanıyor); yaklaşık yarısına yakın bir bölümü henüz basit sağlık hizmetlerinden bile yararlanmıyor; yarım milyardan daha fazla bir nüfus halâ en zorunlu besin maddelerinden bile yoksun durumdadır(Açlık çekiyorlar).

Geçen son üç yıl içinde Afrika'da yaşanan kuraklık sonucu, bir milyon insan yaşamını yitirdi ve 35 milyona yakın insan her an açlıkla karşı karşıya; bir varsayma göre, çoğu çocuk 60 milyon insan gıdasızlık ve mikroplu sulardan kaynaklanan hastalıklar sonucu yaşamlarını yitirdi; ve yaşanan bu trajediye tüm dünya

teknolojinin yardımıyla tanık oluyor...

Görülüyor ki, barış için aradığımız ölçü **şiddet yokluğu** ise, dünyanın pek çok halklarına barış götürülmesi için aşılması gereken çok sorun var..

İnsanlığa yöneltilen bu şiddetin ötesinde, insan yaşamı için pek gerekli doğal dengeyi, günden güne ve çok hızlı bir şekilde yok ediyoruz; her yıl 11 milyon hektardan fazla orman alanı yok edilmekte; her otuz yılda, bir Hindistan büyüklüğünde bir alan çöl haline getirilmekte...

Sanayileşmiş ülkelerde asit artıkları, ormanları, gölleri ve denizleri öldürüyor; tarihsel öneme sahip binalar, alanlar ve sanatsal önemi bulunan yapıtlar zarar görüyor. Zehirli kimyasal artıklar, içme suyu sistemlerine ve yiyeceklere girmekte...

Bu genel durumun yanında, yalnızca 1987 yılında silahlara ve savaş harcamalarına bir trilyon ABD Doları harcandı. Bu paradan, dünya nüfusunun toplam kadın, erkek ve çocukları başına 200 ABD Doları düşmektedir; unutulmamalıdır ki, 200 ABD Doları birçok ülkenin kişi başına düşen ulusal geliridir. Silahlanmaya harcanan bu toplamın; onda biri tüm dünya insanlarını doyurabilecek düzeydedir; diğer onda birlik toplam, okul çağlarındaki tüm çocukların her türlü gereksinimlerini karşılayabilecek düzeydedir; bir başka onda birlik kısım ise, evi olmayanların tümüne ev sağlanmasına olanak verecek düzeydedir...

BARIŞA DOĞRU

Belki de dünyanın en barışçıl fotoğrafları A.B.D.'li astronotların uzayda yaptıkları ilk insanlı uçuşları sırasında elde edildi. Astronot Edgar Mitchell, bu uçuş sırasında uzaydan dünyanın görünümünü şöyle betimliyordu: "...*hayranlık duyguları uyandıran; mavi bulutlarla çevrili, uyumlu ve barışçıl bir gezegen...*"

Uzaydan çekilen dünyanın bu ilk fotoğraflarının dünya halkları üzerindeki etkisi yüksek oldu. Fotoğraflar, dünya halkları arasında hayranlık ve bağımsızlık duyguları uyandırmış; yan yana yaşadığı insanların ve ulusların ayırdına var-

malarına yol açmıştı.

Tarihçiler, dünyanın uzaydan çekilen bu ilk fotoğraflarının insanlık tarihine yapacağı etkiyi, Kopernike'nin 16. yüzyılda dünyayı evrenin merkezi sayan düşüncenin yanlışlığını ortaya koymasından daha önemli olduğunu söylemektedirler.

Bizler, dünyayı canlı bir organizmaya benzetiyoruz; her ulusun diğerine gereksinmesi olan bir organizma...

Bu açıklamalardan sonra, barışın olumlu yöndeki tanımını yapabiliriz. Barış; evren, yeryüzü ve insanlar arasında barış ve huzur, halklar ve insanlar arasındaki ilişkilerde uyumluluk ve savaşa başvurmadan özgürlük anlamlarına gelmektedir.

Barışın bu tanımlaması, hem olumlu hem de çok boyutludur. Bu, kendi aramızda barış ve huzur, insanlar ve halklar arasında barış, doğa ve uzayda barış, evrende barış anlamına gelmektedir; dünyanın bir dilindeki bu tanımlama sanki "Yurtta barış, evrende barış" demektir...

Turizm Diplomasisi, farklı halklara, ırklara, dinlere, bölgelere ait insanların turizm amacıyla seyahatleri sırasında başka kültürlere, ırklara, dinlere... bağlı insanlar ile arada hiçbir engel olmaksızın kurdukları yüzyüze ilişkilerden kaynaklanmaktadır...

TURİZM DİPLOMASİSİ

Diplomasi ve çeşitleri konusunda, Foreign Policy'nin 1981-1982 Kış sayısında ilginç bir makale yayınlandı. Makalede, diplomasi iki ayrı çeşide ayrılmış; ilki, uluslararası alanda devletlerin birbiriyle ve uluslararası kurum ve kuruluşlarla olan ilişkilerini hukuk kurallarıyla belirleyen ve sınırlayan diplomasi, yani diplomasi'nin bildiğimiz anlamdaki olanı; diğeri de, insanların bağlı oldukları halkların insanlarıyla ve başka halklara üye insanlarla şu ya da bu şekilde ve

özellikle de turizm amacıyla seyahate çıkma sırasında kurdukları yüzyüze ilişkiler sonucu oluşan diplomasi: "Turizm Diplomasisi"...

Turizm Diplomasisi, farklı halklar, ırklar, dinler ve bölgelerden insanların turizm amaçlı seyahatleri sırasında başka kültürlere, ırklara, dinlere... bağlı insanlar ile arada hiçbir engel olmaksızın kurdukları yüzyüze ilişkilerden kaynaklanmaktadır. Bu ilişkiler sırasında, yerliler ve turistler kendi kültürlerinin ve halklarının birer temsilcisi, diplomatı durumundadırlar.

Turizm diplomasisinde, diplomasi'nin ilk anlamında olduğu gibi, kendi ulusunun çıkarlarını korumak için çoğunlukla kasıtlı yapılan hareketler yoktur. Yerlilerin ve turistlerin hareketleri oldukça olağandır ve ilişkiler doğal ortamlarda oluşur; yani turist geldiği ülkenin insanı olarak gittiği ülkenin insanıyla, onların kültürel ortamlarında ilişki kurar. Turizm diplomasisi, diplomasi'nin ilk çeşidinin ortaya çıkardığı sorunları çözmeyi kendine iş edinmiştir; bu amaçla alternatif ilişki biçimi yaratılmaktadır. Turizm diplomasisi resmi değildir; önceden planlanmış ilişkilerden oluşmaz ve bu nedenle önceden kestirilemeyen etkilere yol açabilmektedir. Bu diplomasi, her zaman herkesin gözü önünde oluşur ve gelişir; genellikle karşılıklı özveriye dayanır; stratejik olarak iyimserdir; ve, en iyi ilişkilere analizine dayandırılmıştır.

Turizm, çok alt düzeyde oluşturduğu bu tür diplomatik ilişkiler yoluyla; halklar hakkındaki bilgileri, inançları, istekleri, görünüşleri, ulusların birbirinden farklı olan kültürleri ve politikaları yayarak amacına ulaşır.

TURİZM:

DÜNYANIN BARIŞ ENDÜSTRİSİ

Bireyler, turizme katılmakla dünya konusunda geniş bilgiye sahip olurlar. Bindiği gibi, Avrupa Topluluğu (AT), yaklaşık otuz yıl önce, İkinci Dünya Savaşı'nın düşman devletlerini uzlaştırmak

amacıyla kurulmuştu. Avrupa Topluluğu'nun dayandığı varsayım; eğer Avrupa halkları komşu oldukları halklar hakkında daha geniş bilgiye sahip olurlarsa, bir kez daha savaş olma olasılığının azalacağıdır. Bu nedenle, AT politikasının temel taşlarından biri, seyahat özgürlüğü ve sınır denetimlerinin azaltılmasıdır.

Turizme katılan insanlar, dünyanın dört bir köşesinden dostlar edinmekte; başka kültürlerle aralarındaki ortak noktalar bulmakta; onlarla ortak ilişkiler kurmakta; ve, tüm bunların sonucu olarak barış dolu bir dünyanın kurulması beklentilerinin dünyanın dört bir yanına yaymaktadır...

Seyahat eden ve birbirleriyle doğrudan iletişim kuran insan sayısı arttıkça, başka insanların sosyo-ekonomik özellikleri, siyasal ya da bölgesel durumları ne olursa olsun barış dolu bir dünyayı özleyen insanların arttığını görmekteyiz.

Turizme katılan insanlar, dünyanın dört bir köşesinden dostlar edinmekte; başka kültürlerle aralarında ortak noktalar bulmakta; onlarla ortak ilişkiler kurmakta; ve, tüm bunların sonucu olarak barış dolu bir dünyanın kurulması ve beklentilerini dünyanın dört bir yanına yaymaktadır.

Turizm, farklı sosyal ve ekonomik gelişme düzeyindeki, farklı bölgelerdeki, farklı ırk ve renklerdeki, farklı psikolojik ve kültürel değerlerdeki insanlar arasında köprü kurulmasına yardım etmekte ve varolan ilişkilerin artırılmasını sağlamaktadır.

Doğal ortamı arz potansiyeli olarak kullanan turizm endüstrisi, doğal denge- nin korunmasını sağlayarak insan yaşamının korunmasına da katkıda bulunmaktadır. Turizm, doğal alanları kendine özgü oluşturarak koruması yanında, ulusal parkları amaçları doğrultusunda kullanılarak bozulmalarını önlemektedir. Turizm yoluyla 120 ayrı ülkede 3000 ayrı

alandan toplam 4 milyon mil karelik doğal alan korunmaya alınmıştır. Bu tür turizm arz merkezlerinde, doğanın yarattığı güzelliklerle insanın yarattığı güzellikleri birarada görmek mümkündür.

Bu yolla, turizmin dünyanın kültürel mirasını koruma ve geliştirmeye katkısı büyük olmaktadır. Turizm; anıtların, tarihsel alanların ve yerli kültürlerle ilişkin dans, müzik ve sanat eserlerinin korunması için, gerek ulusal gerekse uluslararası düzeyde yetkilileri önlem almaya zorlamaktadır.

Her yıl dünyada 15000 uluslararası konferans toplanmaktadır. Bu konferanslarda, bilim adamları, işletmeciler ve devlet adamları kendi alanlarına ilişkin konularda son gelişmeleri izlemekte ve başka insanlarla ilişki kurabilmektedirler. Artan öğrenci değişimleri, kültürel değişim programları, kardeş kent uygulamaları ve uluslararası spor oyunları, yalnız dünya halkları arasında varolan farklılıkları ortadan kaldırmakla kalmaz; aynı zamanda insanların geniş bir "Dünya Ailesi" üyesi olduklarını anımsamasına yardımcı olmaktadır. İnsanların büyük sayılarda uluslararası turizme katılmaları, seyahat sırasında yaşadıkları olaylar ve deneyimler **Dünya Ailesi** fikrinin gelişmesine yardımcı olmaktadır.

1988 yılında yaklaşık 400 milyon insan uluslararası turizme katıldı; bu sayı her yıl % 5-7 oranında büyüyor. Artan milyonlar, turizm amacıyla gittikleri yerlerdeki insanlarla ve onların kültürleriyle daha yakın ilişkiye girerek; dünya halkları arasındaki ilişkilerin artmasını sağlayarak; dünya barışı için potansiyel bir güç oluşturuyorlar...

...Barış; evren ve insanlar arasında barış ve huzur, halklar ve insanlar arasındaki ilişkilerde uyumluluk ve savaşa başvurmadan özgürlük anlamlarına gelmektedir...

Dünyada bugün, turizm endüstrisinde çalışan yaklaşık 40-50 milyon kişi var. Turizm harcamaları trilyonlarla ifade ediliyor. Turizm dünyanın ilk barış endüstrisi olmaya aday; ve, turizm organizatörleri, tüm turizm endüstrisi çalışanları,seyahat destekleyicileri, satış artıncılar ve tüm seyahat edenler barış elçisidirler...

SONUÇ

Dünya 21. yüzyıla doğru geri saymaya başladı; yeni bir bin yıllık dönemin başlamasına 10 yıl kaldı; insanlığın "**Final Sınavı**"na çok az bir zaman var.

Eğer bizler, tüm dünya insanların kardeş olduğunu anımsarsak; eğer biz tüm dünya halkları, bu dünyada kardeşlik ve dostluk içinde yaşamamız gerektiğini anımsarsak; bilim adamları, insanlığı yokedecek nükleer füzeler ve silahlar üze-

rinde yürüttükleri çalışmaları, insanlığın sosyal gelişimi ve doğal dengenin korunması için yapmaya başlarsa; ve, "**Gelecek**" denilen günler için bunun zorunlu olduğunu kabul edersek; insanoğlu bu "**Final Sınavı**"ndan geçecek.

İnsanlık tarihinin başlarında, insanlar arasında oluşan sorunlar, insandan kaynaklanmaktaydı; şimdi de öyle... Ancak, insanoğlu bu sorunları çözebilecek yetenekte günümüzde..

2000 yılı insanlığa düşünme fırsatı veriyor; '**Gelecek**' denilen günlerin yaşanıp yaşanmaması ve bizlerden sonra gelecek kuşaklara güzel bir dünya bırakma konusunda...

Dünyada bugün, turizm endüstrisinde çalışan yaklaşık 40-50 milyon kişi var. Turizm harcamaları trilyonlarla ifade ediliyor. Turizm; dünyanın ilk '**Barış Endüstrisi**' olmaya aday; ve, turizm organizatörleri, tüm turizm endüstrisi çalışanları, seyahat destekleyicileri, satış artıncıları ve tüm seyahat edenler "**Barış Elçisi**" dirler.

Turizm; vardığı bu aşama ile, diğer endüstri kollarının izleyeceği örnek durumdadır. □